

ความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยขุนช้างขุนแผน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายลักษณะผัวเมียกับกฎหมายลักษณะครอบครัว

นางสาวกมลวรรณ บุญถนอม¹, ผศ.ดร.กมลวรรณ อยู่วัฒนะ²

¹สาขานิติศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ

²สาขานิติศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการอยู่กินฉันสามีภริยาของตัวละครในวรรณกรรมไทย เรื่องขุนช้างขุนแผน เพื่อเปรียบเทียบตามกฎหมายลักษณะผัวเมียและกฎหมายครอบครัวในปัจจุบัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 กำหนดให้การสมรสที่จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้น จึงจะถือว่าชายหญิงเป็นสามีภริยาและที่ได้ให้การรับรองสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย อันเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าในการสมรสตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย ชายหญิงจะเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมายได้โดยหลายวิธีด้วยกันและไม่มีการกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสมรส แต่ต้องมีข้อสำคัญว่า ชายหญิงนั้นยินยอมเป็นสามีภริยากันและอยู่ด้วยกันโดยประจักษ์แจ้งแก่คนทั่วไป โดยบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ไม่ขัดข้องในการอยู่กินดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นสามีภริยากันตามกฎหมายแล้ว และเป็นคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นขุนแผนและนางวันทองจึงถือว่าเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่านางวันทองจะยินยอมไปอยู่กับขุนแผนโดยมารดาไม่ได้มีการยินยอมในครั้งแรก แต่ต่อมาได้ปรากฏว่าทั้งสองคนมีบุตรด้วยกันก็เป็นผลให้การสมรสดังกล่าวนั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อเปรียบเทียบตามกฎหมายครอบครัวในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อนางวันทองกับขุนแผนนั้นมิได้มีการจดทะเบียนสมรสกัน แม่นางวันทองจะไปอยู่กินกับขุนแผนจนมีบุตรด้วยกัน ก็ไม่ถือว่าเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนในกรณีของการหย่าซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ขุนแผนไปคบชู้กับนางราวทองก็ถือเป็นเหตุฟ้องหย่าทั้งตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย และตามกฎหมายครอบครัวในปัจจุบัน ดังนั้นนางวันทองสามารถหยีกเอาประเด็นจากเหตุดังกล่าวมาใช้ฟ้องหย่าได้ตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย แต่ในกรณีของกฎหมายครอบครัวในปัจจุบัน เมื่อนางวันทองกับขุนแผนนั้นไม่ได้มีสถานะเป็นสามีภริยากันจึงไม่อาจนำเอาเหตุดังกล่าวขึ้นมาเป็นเหตุในการฟ้องหย่าได้ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่าในกรณีมีการนำเสนอบทละครเกี่ยวกับวรรณกรรมเชิง

ประวัติศาสตร์ ควรมีการระบุข้อความ หรือถ้อยคำในทำนองของการอธิบายเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์
ในทางกฎหมายในอดีต เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นทั้งในกรณีการอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยา และรัฐควรมี
การกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถสร้างครอบครัวด้วยการสมรสโดย
รูปแบบอื่นที่ไม่ใช่เพียงแค่การจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของการอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ การสมรส, การหย่าร้าง, ครอบครัว, สามีภริยา

**Relationships between men and women appearing in Thai literature titled KhunChang
KhunPhaen: a comparative study between husband-and-wife law and family law.**

Miss Kamonwan Boonthanom¹, Asst. prof. Dr.Kamonwan Yoowattana²

¹ Law Department, College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University,
Bangkok

² Law Department, College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University,
Bangkok

Abstract

This article aims to study the coexistence of the characters in the Thai literature titled KhunChang KhunPhaen to compare to husband-and-wife law and family law at present. According to the Civil and Commercial Code, Chapter 5, it stipulates that a marriage can occur only when the marriage is registered, so it is deemed that a man and a woman are husband and wife who have guaranteed their rights and duties under the law, and this is the beginning of the family institution.

The results of the study presented that, in marriage according to the husband-and-wife law, a man and a woman can legally become husband and wife in a variety of ways, and there is no requirement for a marriage registration. However, there must be an important thing that a man and a woman agreed to become husband and wife and live together clearly to the general public by those around them, whether they are parents or other people. There is no objection to such living, and this is considered a husband and wife and a lawful spouse according to the law. Therefore, KhunPhaen and Miss Wanthong are considered as having legally married. Although Miss Wanthong agreed to live with Khun Phaen without her mother's consent at first, but later it turned out that they had children together, resulting in the legal marriage. Nevertheless, when compared to the current family law under the Civil and Commercial Code, Miss Wanthong and Khun Phaen were not married, so even if Miss Wanthong lived with Khun Phaen until they had children together, they were not considered as legal husband and wife. In the case of divorce, it can be seen that Khun Phaen's affair with Miss Laothong is considered as a reason for filing for

divorce, and it was legally in the nature of husband and wife and according to the current family law. Hence, Miss Wanthong was able to raise issues from the aforementioned circumstances to apply for a divorce under the husband-and-wife law. On the other hand, in the case of current family law, when Miss Wanthong and Khun Phaen were not married to each other, such reasons could not be brought up as grounds for filing for divorce. Hence, there is a suggestion for the historical literature's drama script that there should be wording in the manner of further clarification by historical legal principles for better understanding both in the case of cohabitation as husband and wife, and the government should put additional measures to allow individuals to form families by way of marriage other than just registering their marriage to the registrar. This is to make it truly comply with the intention of living together as husband and wife.

Keywords marriage, divorce, family, husband and wife

บทนำ

บทบาททางเพศชายและหญิงอาจถูกกำหนดขึ้นมาในสังคมไทย ซึ่งก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคตามสมัย ดังนั้นจึงถูกนำเสนอในรูปแบบสะท้อนของวรรณกรรมไทย เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งโดยที่วรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นการแต่งขึ้นและเล่าเรื่องแบบมุขปาฐะ(เล่ากันปากต่อปาก)โดยมีการแต่งขึ้นเพื่อความบันเทิงในตั้งแต่ราวสมัยอยุธยาตอนกลางต่อมา เมื่อกรุงศรีอยุธยาถูกทำลายในปี พ.ศ.2310 จึงทำให้ไม่มีต้นฉบับเรื่องขุนช้างขุนแผนเหลืออยู่เพียงแต่มีผู้จำได้จึงเกิดการฟื้นฟูขึ้นใหม่ซึ่งถูกประพันธ์และรวบรวมโดยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและกวีราชสำนัก ซึ่งเป็นเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีที่มีเค้ามาจากเรื่องจริงในสมัยอยุธยา ได้พัฒนาจากนิทานมาเป็นวรรณกรรมชาวบ้านและต่อมาได้พัฒนามาเป็นวรรณคดีราชสำนัก ตั้งแต่ในช่วงพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในสมัยรัชกาลที่2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งต่อมาถูกพิมพ์ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปีพ.ศ.2460(เรือนฤทัย สัจจพันธุ์, 2551, หน้า1) ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตลอดจนสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งเนื้อหาของวรรณกรรมที่ปรากฏในตัวละครเอกของเรื่องนี้ที่เป็นหญิงคือ การสะท้อนในสภาพบทบาทของสตรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของไทยเรานั้น ในส่วนของตัวละครชายนั้นที่เป็นชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งถูกกำหนดหน้าที่โดยสภาพเพศวิถีที่มีความต่างกันออกไป ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา นั้นผู้หญิงมักเป็นฝ่ายที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายมาโดยตลอด ในการถูกเอารัดเอาเปรียบไม่ว่าจะเป็นอยู่ที่ต้องถูกตีกรอบตามขนบธรรมเนียมในฐานะความเป็น "แม่" และ "ภริยา" ที่ตีมาโดยตลอด ไร่

ซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติตนในสังคม ด้วยสังคมในอดีตที่เป็น “สังคมปิตาธิปไตย” หมายถึง เป็นระบบสังคมแบบหนึ่งที่ซึ่งเพศชายเป็นผู้กุมอำนาจหลักและครอบงำบทบาท เอกลักษณ์ทางสังคม และการควบคุมทรัพย์สิน สังคมปิตาธิปไตย บางแห่งยังเป็นสังคมแบบสืบทอดทางบิดา(patrilinal) ด้วย หมายความว่า ทรัพย์สินและยศถาบรรดาศักดิ์ นั้นสืบทอดโดยสายสกุลเพศชาย(ThaiQuote Team, 2563, หน้า1) ที่ถูกกำหนดควบคุมกำกับบทบาทและสถานะของผู้หญิงและผู้ชายที่ต่างกัน จึงถูกกำหนดให้ผู้หญิงนั้นมีบทบาทไม่เทียบเท่ากับผู้ชาย โดยอนุญาตให้ผู้ชายมีเสรีภาพไม่ว่าจะการปฏิบัติตน แม้กระทั่งเสรีภาพทางเพศที่มีมากกว่าสตรี เช่น การที่จะสามารถมีภริยามากได้แต่กลับกันในทางด้าน ผู้หญิงได้ถูกจำกัดว่าต้องมีสามีเพียงคนเดียวดังคำว่า “ผัวเดียวหลายเมีย”(SILPA-MAG.COM ศิลปวัฒนธรรม, 2564, หน้า1) ดังนั้นถ้าหากหญิงมีชายอื่นย่อมถูกมองว่าผู้หญิงนั้นเป็นหญิงที่ไม่ดี จึงทำให้เห็นวาทะบทบาทและสถานะทางเพศของผู้หญิงและผู้ชายในอดีตมีความไม่เท่าเทียมกันนับตั้งแต่ อดีตเป็นต้นมา โดยเมื่อคำนึงถึงสภาพปัญหาในสภาพวิถีของหญิงและชายแล้วนั้น ได้มีวิวัฒนาการที่ทำให้สตรีมีบทบาทหน้าที่สิทธิในสังคมไทยมากขึ้น จะเห็นได้ว่าในยุคของวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้นำมา ถวายทอดเกี่ยวกับเพศหญิงและชายตั้งแต่อดีตซึ่งเกิดขึ้นในช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยา ตลอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบในช่วงยุคสมัยกรุงศรีอยุธยาว่ามีการเปลี่ยนทางสังคมเกี่ยวกับบทบาทและ สถานะของแต่ละเพศในด้านใดบ้างซึ่งก็มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในแต่ละ ยุคสมัย

ตลอดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาความสำคัญของวรรณกรรมไทยในการศึกษาทางด้าน สังคมไทยงานวรรณกรรมไทยนั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนสังคม แต่การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเสนอ ความสัมพันธ์ทั้งชายและหญิงในส่วนของตัวละครเอกในวรรณกรรมขุนช้างขุนแผนในยุคสมัยนั้น จึงทำ ให้ทัศนะในระหว่างทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความต่างกัน จึงมีความสำคัญในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ใน การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยและบทบาทสถานะเพศวิถีของแต่ละเพศด้วย ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นประเภทยาลักษณ์อักษรที่มีประโยชน์ในการศึกษาต่อผู้วิจัย เพื่อเป็น การให้ผู้วิจัยเรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียม ชีวิตความเป็นอยู่ และปัญหาการสมรสของชายและหญิงที่เกิด ขึ้นกับตัวละครเอกภายในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงทำให้ได้เห็นถึงวิวัฒนาการที่ทำให้สตรีมีสถานะหน้าที่ ทางสิทธิในสังคมไทยมากขึ้น จึงได้มีการนำมาเปรียบเทียบกับระหว่างเพศชายและเพศหญิงในระหว่าง ยุคสมัยวรรณกรรมนั้นตลอดยันปัจจุบันของสังคม ซึ่งปัญหาหลักที่นำมาสะท้อนให้เห็นในการวิจัยนี้ คือ เรื่องของการสมรสระหว่างชายหญิงในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนที่กำหนดให้การสมรสที่จะเกิดขึ้น ได้ต่อเมื่อมีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้น จึงจะถือว่าชายหญิงเป็นสามีภริยาและที่ได้ให้การรับรองสิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมาย อันเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันครอบครัวซึ่งหากนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมาย

ลักษณะผิวเมียบกฏหมายครอบครัวที่ตัวละครในวรรณกรรมนั้นมีความชอบตามกฏหมายลักษณะครอบครัวในปัจจุบันหรือไม่ ซึ่งกำหนดให้ชายและหญิงมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฏหมายได้เพียงคนเดียว และขณะเดียวกันการสมรสต้องจดทะเบียนจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายภายใต้กฏหมายลักษณะแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5(ณัชพงษ์ สำราญ, 2560, หน้า1) ซึ่งแตกต่างกับกฏหมายลักษณะผิวเมียบกฏหมายที่อยู่ในกฏหมายตราสามดวง การที่จะเป็นชายและหญิงจะเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฏหมายอาจเกิดขึ้นโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีกฏหมายกำหนดให้ต้องจดทะเบียนสมรส หากมีข้อสำคัญว่าชายและหญิงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาโดยมีผู้รู้เห็นประจักษ์แจ้งแก่คนทั่วไป(dsplace.spu, 2561, หน้า12) โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นบิดามารดาด้วยนั้น ก็ให้ถือว่าเป็นสามีภริยากันตามกฎหมายแล้วและให้ถือว่าเป็นการสมรสโดยชอบด้วยกฏหมายนั่นเอง ดังนั้นทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการในเรื่องสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและหญิงในการสมรส จึงเห็นควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยช่วงช่วงแผนเพื่อเปรียบเทียบมิติความแตกต่างตามกฎหมายลักษณะผิวเมียบกฏหมายไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการอยู่กินฉันสามีภริยาของตัวละครในวรรณกรรมไทย เรื่องขุนช้างขุนแผน เพื่อเปรียบเทียบตามกฎหมายลักษณะผิวเมียบกฏหมายครอบครัวในปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาภายใต้เอกสารตามตัวบทกฎหมาย ตำราวิชาการต่างๆ งานวิจัย บทความวารสาร สื่อทางออนไลน์ รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการสมรสของตัวละครเอกในวรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยเปรียบเทียบในกฏหมายลักษณะผิวเมียบกฏหมายลักษณะครอบครัว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบทบาทสถานะของเพศชายและหญิงจากวรรณกรรมในอดีตและปัจจุบัน

2. ได้ทราบถึงการการสมรสของชายและหญิงในวรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนตามกฎหมาย ลักษณะผิวเผินกับกฎหมายลักษณะครอบครัวในปัจจุบัน

1. บทบาททางวรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนในกฎหมายไทย

กล่าวได้ว่างานวรรณกรรมไทยเป็นเสมือนกระจกสะท้อนทางสังคมที่เป็นในรูปแบบวรรณกรรมไทยที่ถูกสร้างขึ้นมา สิ่งสำคัญในส่วนของวรรณกรรมที่นำมาศึกษาเสนอถึงค่านิยมบางเรื่องของยุคนั้น ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน วรรณกรรมไทยจึงถือเป็นข้อมูลลายลักษณ์อักษรประเภทหนึ่งในการศึกษาทำให้ผู้ศึกษารู้ถึงขนบธรรมเนียม ชีวิตความเป็นอยู่ และความรู้สึกนึกคิดของคนในสมัยนั้น ทำให้วรรณกรรมสะท้อนถึงสังคมในอดีต ซึ่งการศึกษาดังกล่าวที่และสิทธิ ตลอดจนการสมรสจากตัวละครเอกในวรรณกรรมนั้นแล้วความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศชายและเพศหญิงไทยในอดีตนี้ และมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาประเด็นในเชิงเปรียบเทียบตามกฎหมายลักษณะผิวเผินกับกฎหมายลักษณะครอบครัวในเรื่องการสมรสจากงานวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งได้รับการประพันธ์เป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งตัวละครในเรื่องวรรณกรรมนี้สะท้อนให้เห็นในลักษณะเด่นซึ่งสะท้อนถึงคนในสังคมไทยสมัยก่อนที่มีความหลากหลายสู่พฤติกรรมตามในปัจจุบันซึ่งวรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นมีวิวัฒนาการของแต่ละเรื่องของกฎหมายในสมัยนั้นๆ ซึ่งพัฒนามาจากหลักในการแก้ไขปัญหาและสร้างสังคมไทยในอดีตตลอดจนปัจจุบัน(เรืออากาศเอกหญิง กิตติกร สุขทวี)ซึ่งบทบาทหน้าของชายและหญิงในวรรณกรรมไทยเรื่องนี้มีพฤติกรรมสืบทอดเป็นประเพณีปฏิบัติไปสู่การเกิดข้อกฎหมายขึ้นด้วย ซึ่งวรรณกรรมไทยจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกแสดงออกซึ่งถึงภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจของยุคนั้นด้วย วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น จึงต้องศึกษาไปพร้อมกับสังคมซึ่งถือเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม (เจตนา นาควัชร, 2521, หน้า13-17)

2. หน้าที่และสถานะของเพศชายและหญิงที่เป็นสามีภริยากันในวรรณกรรมไทย

ชายและหญิงถูกแบ่งแยกตาม เพศภาวะ(gender) คือคุณลักษณะ และบทบาทสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น “ความเป็นหญิง”(Femininity) และ “ความเป็นชาย”(Masculinity) โดยผ่านกระบวนการทางสังคม(วิชาญทรายอ่อน, 2561, หน้า2) ซึ่งบทบาทหน้าที่ต่างๆดังกล่าว ส่งผลต่อการแสดงสถานะทางเพศ การเข้าถึงสิทธิและโอกาส ในสังคมของผู้หญิงและผู้ชายโดยซึ่งเพศภาวะที่สังคมกำหนดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ในแต่ละสังคมแตกต่างกันไปแต่ละยุคนั้นๆเช่น ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ชนชั้น วรรณะ ปัจจัยเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ และเงื่อนไขสังคมที่ได้มีการเปลี่ยนไป เพราะโดยปกติแล้วนั้นความเป็นชายมักจะอยู่ในสถานะที่เหนือกว่าและได้รับการยกย่องในสังคมมากกว่าผู้หญิง

ดังนั้นจึงสืบเนื่องมาจากแนวความคิดของระบบปิตาธิปไตย(Patriarchy) กล่าวคือเป็นระบบสังคมแบบหนึ่งซึ่งเพศชายเป็นผู้กุมอำนาจหลักและครอบงำบทบาทบางแห่งยังเป็นสังคมแบบสืบทอดทางบิดาด้วย หมายความว่า ทรัพย์สินและยศฐาบรรดาศักดิ์นั้นสืบทอดโดยสายสกุลเพศชาย(ThaiQuote, 2563, หน้า1) ส่งผลให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้อยกว่าและส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องของวัฒนธรรมทางเพศ ซึ่งคือวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศได้แก่ ระเบียบจารีตประเพณี ศีลธรรมและจริยธรรมอันตั้งมาต่อบทบาทและสถานะของเพศชายและเพศหญิง เพราะในสมัยก่อนผู้ชายมีสิทธิและศักดิ์ศรีเหนือกว่าผู้หญิงมาก ภรรยาต้องคอยปรนนิบัติสามีเป็นภริยาอย่างดีที่ผู้ชายกำหนดโดยสมอบมา การแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจทำได้น้อย อำนาจสิทธิขาดขึ้นอยู่กับผู้ชาย ซึ่งถือว่าขาดความเสมอภาคทางเพศ แต่ในทางยุคประชาธิปไตยในปัจจุบันผู้หญิงมีการศึกษามากขึ้น สังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากขึ้น จนเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ชายและผู้หญิงควรที่จะมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน (นางปริดา จุลปาน, หน้า7) กล่าวถึงลักษณะของสังคมไทยของเพศชายและเพศหญิงที่ประกอบด้วย 2กลุ่มหลักคือ ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ซึ่งลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมในดินแดนสยามส่วนหนึ่งให้ความสำคัญต่อเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นเพศหญิงเปรียบเสมือนผู้ถูกปกครองสถานภาพบทบาทของเพศหญิงจึงถูกมองต่อเพศหญิงและเพศชายแตกต่างกัน(พีรดา ภูมิสวัสดิ์, phd, 2563, หน้า3) ดังนั้นจึงเป็นการให้ความสำคัญที่จะเลี้ยงลูกชายเชื่อว่าเมื่อโตแล้วเด็กผู้ชายนั้นมีความสามารถทางการศึกษาดำรงหนังสือเรียนมากกว่าเพศหญิงเพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ารับราชการ แต่ในส่วนของเพศหญิงนั้นจะต้องเก่งในทางปฏิบัติงานบ้านงานเรือน ซึ่งหากการที่เพศชายนั้นมีโอกาสในการเข้ารับราชการเป็นขุนนางหรือทหารจึงถือว่าเพศชายมีค่านิยมในสังคมไทยมากกว่าเพศหญิงดังเช่นตัวละครเอกในเรื่องขุนช้างขุนแผน เช่น

- **ขุนแผน** ซึ่งเป็นทหารบรรดาศักดิ์เป็นขุนได้รับพระราชทานเลื่อนยศสูงสุดเป็นเจ้าเมืองกาญจนบุรีได้บรรดาศักดิ์เป็น พระสุรินทรภำชัย จึงมีหน้าที่ปฏิบัติในทางราชการส่วนใหญ่ในด้านของการออกศึก ซึ่งขุนแผนก็เป็นบิดาของพลายงาม และพลายชุมพล

- **ขุนช้าง** ซึ่งเป็นมหาตเล็ก ซึ่งมีหน้าที่เข้ารับใช้พระพันวษา (พระมหากษัตริย์)

- **นางวันทอง** เป็นภริยาของขุนแผนแต่ต่อมาได้มาแต่งงานกับขุนช้าง ซึ่งมีลูกชายกับขุนแผนคือพลายงามหรือจั่นไวยนั่นเอง โดยวันทองในฐานะภริยาต้องปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลบ้านเรือนทั้งหมดตลอดจนการเป็นภริยาที่ดีเมื่อสามีกลับมาจากการทำงานด้วย

ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันเพศชายมีอำนาจและหน้าที่ในการใช้ชีวิตและตัดสินใจมากกว่าเพศหญิงเพียงเพราะเพศหญิงมีหน้าที่คือดูแลบ้านเรือน เป็นภริยาที่ดีของสามี

และแม่ที่ดีของลูกเสมอมา จึงไม่มีสิทธิที่จะออกความเห็นได้เท่าที่ควรกับสมัยปัจจุบัน โดยสถานะภาพของเพศหญิงจากวรรณกรรมเรื่องนี้นั้นซึ่งเป็นตัวแทนของวรรณกรรม คือนางวันทองปรากฏเด่นชัดด้วยกัน 3 เรื่อง คือ ผู้หญิงในฐานะที่เป็นภริยา ผู้หญิงในฐานะเป็นลูกสาว และผู้หญิงในฐานะมารดา

1. ผู้หญิงในฐานะเป็นภริยา คืออดีตในสังคมไทยหญิงที่เป็นภรรยาจะต้องเป็นแม่เรือนดูแลความเรียบร้อยต่างๆที่เกี่ยวกับครอบครัว ครัวเรือน เช่นดูแลเรื่องในครัวเรือนความสะอาดเรียบร้อย ทำอาหารและขนมคนในเรือนและแขกที่มาเยือนเพราะโดยธรรมเนียมไทยนั้นเมื่อมีผู้มาเยือนบ้านเรือนต้องมีสำรับสำหรับผู้มาเยือน โดยเฉพาะในเรือนที่เป็นขุนนางอย่างขุนแผนยิ่งต้องทำให้ดี มิฉะนั้นอาจส่งผลที่ไม่ดีต่อสถานะทางสังคมของผู้เป็นสามี ดังที่ขุนแผนให้นางวันทองจัดสำรับเลี้ยงตำรวจในการมาแจ้งขุนแผนหรือพลายงามในขณะนั้นให้เตรียมตัวไปทัพว่า “ข้าพลาหาทำอย่ารำคาญ เขาอดจะประจานให้เจ็บใจ” เป็นต้น(blogspot, 2557, หน้า1) ซึ่งหน้าที่ของภரியานั้นในเรื่องขุนช้างขุนแผน ลักษณะความสัมพันธ์ต่อชายผู้เป็นสามี ผู้เป็นภริยาจะต้องปฏิบัติมีปรากฏ ที่มารดาของนางวันทองสอนลูกสาวในคืนวันส่งตัวเข้าหอ คำสั่งสอนนี้เป็นลักษณะจารีตทางสังคมที่คาดหวังกับสตรีผู้เป็นภริยา หรือการสอนนางวันทองเป็นแม่เรือนที่ดี เคารพบน้อมต่อสามีไม่ควรประพฤติตนไม่ดีให้สามีชัง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงจากสาวโสดมาเป็นสตรีที่เป็นภริยา มีหน้าที่ปฏิบัติคือ สามีเป็นที่พึ่งของผู้เป็นภริยา, ผู้หญิงไม่ควรแต่งงานหลายครั้ง, ต้องให้ความเคารพบน้อมต่อสามี, กระทำในสิ่งที่สามีชอบและปรารถนาต้องการ, ซื่อสัตย์ต่อสามี, รู้จักการดูแลเรือนครัวให้เรียบร้อยเป็นสำคัญ และไม่ควรทำกิริยาหึงหวงหรือรักใคร่ในที่สาธารณะ

2. ผู้หญิงในฐานะเป็นลูกสาว คือ สตรีโสดในสังคมไทยจะต้องมีอิสระในการเลือกคู่ครองตามใจตนเองได้ แต่นัยสำคัญอยู่ที่การที่บิดามารดาของฝ่ายหญิงยอมรับรู้ในความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงคู่ นั้นเป็นสำคัญเพราะถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายมีบทลงโทษสำหรับผู้หญิงและผู้ชายที่ลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน ผู้หญิงจึงถูกคาดหวังจากผู้เป็นบิดามารดาว่าลูกสาวจะได้ออกเรือน อันเป็นหนึ่งในค่านิยมต่อชีวิตทางสังคมของปัจเจกบุคคลซึ่งก็แสดงถึงลูกสาวถือเป็นสมบัติของบิดามารดาเมื่อยังมีได้แต่งงาน ดังนั้นลูกสาวควรมีความกตัญญูต่อบิดามารดาด้วยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำหน้าที่ของลูกที่ดี

3. ผู้หญิงในฐานะเป็นมารดา คือ การเลี้ยงดูและให้การอบรมสั่งสอนลูกดัง เช่นมารดาของตัวเอกนางทองประศรีแม่ของขุนแผน สามารถเลี้ยงลูกและดูแลครอบครัวได้เช่นกัน จึงเด่นชัดในเรื่องของการอบรมสั่งสอนลูกตลอดจนนางวันทองที่ได้อบรมสั่งสอนพลายงามให้เป็นผู้มีจิตใจมั่นคง ให้เกียรติเพศหญิงและดูแลเพศหญิงนั้น

ซึ่งสถานภาพและบทบาทของตัวละครเอกซึ่งเป็นเพศชายที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนของการเป็นสามีนั้น โดยการที่สังคมไทยในยุคสมัยนั้นๆให้สิทธิสามีในการมีภริยาได้หลายคน สถานะของสามีจึงเป็นที่พึงของภริยามาโดยตลอด จึงเป็นการใช้อำนาจของสามีเหนือภริยา ปรากฏในเรื่องลักษณะสามีด่าว่าหรือทำร้ายภริยา เช่นการที่วันทองทะเลาะกับขุนแผนเรื่องลาวทอง ขุนแผนโมโหที่นางวันทองว่าตนจึงด่านางวันทองและจะทำร้ายร่างกาย จึงถูกตีกรอบได้ว่าผู้หญิงเมื่ออยู่ในฐานะภริยาแล้วนั้นก็เปรียบเสมือนสมบัติของสามีด้วยเช่นกัน อำนาจของสามีจึงเป็นอำนาจฐานะผู้เป็นเจ้าของเหนือตัวของภริยาตัวละครคุณลักษณะของการเป็นสามีที่ดีคือขุนช้างที่มีความรักและซื่อสัตย์ และไม่ทำร้ายภริยาของตนในการรักและให้คุณค่าแก่นางวันทองเพียงผู้เดียว ตัวละครเอกในวรรณกรรมอย่างขุนแผนหรือพระไวยที่มีภริยามากกว่าหนึ่งคน ตามค่านิยมทางสังคมของผู้ชายที่เป็นขุนนางหรือกลุ่มชนชั้นสูง โดยการเป็นบุตรชายของปิตามารดานั้นมีหน้าที่ปรากฏในวรรณกรรมเช่นคุณสมบัติที่ผู้ชายจะต้องสามารถรับราชการซึ่งต้องมีวิชาความรู้ เช่นเดียวกับขุนแผนที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากวัดซึ่งเป็นสถานที่ให้การศึกษาเบื้องต้น ตลอดจนการบวชที่ในตัวละครเอกในวรรณกรรมมิได้มีใครที่ผ่านบรรพชาแต่ก็ได้มีเหตุการณ์ที่นางทองประศรีชักทวงขุนแผนให้ออกบวชก่อนแต่งงานกับนางวันทองนั่นเองที่ปรากฏขึ้นและการที่คาดหวังให้บุตรมีบทบาทและหน้าที่ทางสังคม กล่าวคือ การรับราชการ เป็นทหารหรือขุนนาง การเป็นขุนนางก็เป็นทางที่ผู้ชายไม่ต้องถูกเป็นไพร่ แต่การได้รับใช้พระมหากษัตริย์เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทย เช่น เมื่อขุนแผนได้มีวิชาความรู้จึงเข้ารับราชการเป็นทหารขุนนางของกษัตริย์ และขุนช้างเมื่อโตแล้วนั้นได้ถูกบิดาพาไปถวายตัวเป็นมหาดเล็ก ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการเปิดโอกาสหน้าที่และบทบาททางสังคมของเพศชายในการมียศบรรดาศักดิ์

3.การเป็นสามีภริยาตามกฎหมายลักษณะฉั้วเมีย

ตามกฎหมายลักษณะฉั้วเมียหรือพระไอยการลักษณะฉั้วเมียเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัวที่บัญญัติไว้ในสมัยอยุธยา ซึ่งมีเงื่อนไขในการสมรสที่จะเป็นสามีภริยากันชอบด้วยกฎหมายซึ่งปรากฏในกฎหมายลักษณะฉั้วเมีย คือ การสมรสตามกฎหมายนี้มิได้มีการจดทะเบียนสมรสดังเช่นในปัจจุบัน โดยที่ชายและหญิงทั้งสองฝ่ายนั้นได้เต็มใจหลับนอนกันที่จะอยู่กินกันฉันสามีภริยานั้นย่อมอาจเป็นการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างสมบูรณ์ไม่ตามบทบัญญัตินี้ได้ตลอดจนปิตามารดาผู้เป็นอิสระแก่หญิง(ผู้มีอำนาจปกครอง) ยินยอมที่จะยกหญิงให้ชายนั้นๆ((ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2547, หน้า16) ซึ่งหากจะเป็นการสมรสที่สมบูรณ์ต้องมีการจัดพิธีสมรสเพื่อถือว่าการสมรสนี้ปิตามารดาได้ทำการยกลูกสาวให้อยู่ในความดูแลของฝ่ายชายนี้ด้วย ซึ่งการสมรสดังกล่าวก็ย่อมมีธรรมเนียมปฏิบัติทั้งก่อนและหลังสมรสด้วยในการที่1) หญิงนั้นต้องไม่เป็นเมียของชายอื่นอยู่ก่อนที่จะมีการสมรสนั้นเกิดขึ้นตามกฎหมายลักษณะฉั้วเมียมี

บทบัญญัติในมาตรา25(กรมศิลปากร, 2555, หน้า12) 2)ชายนั้นต้องไม่เป็นพระภิกษุตามที่ได้บัญญัติในกฎหมายลักษณะพัชฌ์ในบทบัญญัติในมาตรา40 (กรมศิลปากร, 2555,หน้า17) ซึ่งถือเป็นการข้อห้ามในทางพฤติการณ์ตามกฎหมาย ในการที่จะให้พระภิกษุหรือสามเณรทำหรรษสมรสกับหญิงห้ามมีการฝ่าฝืนดังนี้ให้มีการสึกออกมาและอาจมีการเรียกปรับใหม่ด้วย 3)ชายและหญิงที่เป็นญาติกันตามสายโลหิตนั้นมิให้มีการสมรสระหว่างกัน เพราะถือว่าการสมรสนั้นย่อมเป็นอัมปมงคลต่อครอบครัวและบ้านเมืองจึงห้ามมิให้มีการสมรสกันในญาติกันเองโดยเด็ดขาด ตามที่ได้บัญญัติในกฎหมายลักษณะพัชฌ์มาตรา36(กรมศิลปากร, 2555,หน้า16) 4)ในกรณีที่หญิงหม้ายนั้นจะทำการสมรสใหญ่หลังจากที่ได้มีการสมรสกับสามีแล้วนั้น ต่อมาสามีได้ตายไปภริยาย่อมต้องจัดการเผาศพสามีให้เสร็จเรียบร้อยเสียเกิดก่อนที่จะมีการสมรสในครั้งใหม่เกิดขึ้นในภายหลังการตายของสามีที่มีการสมรสกันก่อนนั้น ตามกฎหมายลักษณะพัชฌ์ที่ได้บัญญัติในมาตรา30(กรมศิลปากร, 2555,หน้า14) ที่กล่าวมานั้นข้างต้นถือเป็นเรื่องในการสมรสที่จำต้องปฏิบัติจึงถือว่าการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย และการขาดการสมรสโดยการหย่านั้นย่อมทำได้ด้วยความสมัครใจของสามีภริยา ซึ่งเมื่อเกิดการสมรสกันเกิดขึ้นตามเงื่อนไขแล้วนั้นภายหลังอาจมีการหย่ากันตามกฎหมายถือว่าหย่ากันได้ แต่ชายและหญิงจำต้องสมัครใจทั้งคู่ ในกฎหมายลักษณะพัชฌ์มาตรา67 โดยในสมัยอดีตการหย่าร้างย่อมทำเป็นหนังสือมอบให้แก่กันระหว่าชายและหญิงที่เป็นสามีภริยากันโดยทำหนังสือต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่ ย่อมถือว่าการหย่ากันโดยชอบด้วยกฎหมายในกฎหมายลักษณะพัชฌ์บทที่65(old-book, หน้า50)

4.การเป็นสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวปัจจุบัน

การเป็นสามีภริยาตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ5 ว่าด้วยเรื่องของกฎหมายลักษณะครอบครัวในปัจจุบันนั้นหากจะเป็นสามีภริยากันได้นั้นในปัจจุบันต้องมีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้นจึงจะถือเป็นการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายนี้ในการสมรส คือการที่ชายและหญิงทั้ง2คนตกลงที่จะปลงใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยมีข้อกำหนดว่าต้องมีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้นจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายซึ่งไปจดทะเบียนสมรสกับนายทะเบียนโดยมีเงื่อนไขการสมรสตามกฎหมายนี้คือ1.การหมั้นจะทำได้อต่อเมื่อฝ่ายชายปละฝ่ายหญิงมีอายุ17ปีบริบูรณ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1435(ธรรมนูญ, 2564, หน้า1) 2.ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายที่จะทำการสมรสกันนั้นต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะอายุครบ20ปีบริบูรณ์หากอายุไม่ครบตามกำหนดจำต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1448 โดยที่ชายและหญิงยินยอมจะเป็นสามี

กรียากันโดยที่มีเงื่อนไขในการสมรสอีกว่าไม่สามารถสมรสกับคนวิกลจริตหรือคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1449 3.ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต้องไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตต่อกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1450 4.ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะทำการสมรสกันไม่ได้เพราะถือเป็นบุตรบุญธรรมตามหลักกฎหมาย หากเป็นตามปัจเจกบุคคลนั้นย่อมเปรียบเสมือนบิดามารดากับบุตรกันโดยการทำเป็นหนังสือยินยอมรับบุญธรรมกันซึ่งถ้าหากทำการสมรสกันการเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมย่อมสิ้นสุดลงไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตรา1451 5.ชายและหญิงจะทำการสมรสในขณะที่มีคู่สมรสอยู่แล้วไม่ได้หรือเรียกกันว่าการสมรสซ้อนไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1452 ซึ่งการพิจารณาจากเงื่อนไขดังกล่าวต้องไม่ฝ่าฝืนต่อเงื่อนไขการสมรสนั้นๆและในกฎหมายครอบครัวในปัจจุบันหลักสำคัญของการสมรสนั้นคือการจดทะเบียนสมรสเท่านั้น การอยู่กินฉันสามีภริยาจึงจะถือว่าเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากฝ่าฝืนเงื่อนไขการสมรสถ้ามีการจดทะเบียนสมรสไปโดยฝ่าฝืนเงื่อนไขต่างๆมีผลทำให้การสมรสนั้นตกเป็นโมฆะในเหตุของการสมรสที่อายุต่ำกว่ากำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย และหากฝ่าฝืนโดยการจดทะเบียนสมรสซ้อน จดทะเบียนกับคนวิกลจริตหรือจดทะเบียนโดยสายโลหิตเดียวกัน ให้มีผลของการสมรสนั้นตกเป็นโมฆะ(human.cmu.ac.th, หน้าที่3) เมื่อมีการสมรสเกิดขึ้นโดยการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายอาจนำไปสู่การสิ้นสุดการสมรสเมื่อเกิดจากฝ่ายใดฝ่ายนั้นมีเหตุการหย่าร้างเกิดขึ้นนั้น โดยหากสามีภริยาประสงค์สิ้นสุดการสมรสกันกฎหมายครอบครัวก็ให้สิทธิที่จะหย่าร้างกันได้โดยยินยอมของทั้งสองฝ่ายนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1514 ซึ่งการหย่าโดยยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อพร้อมพยานทั้งสองคนหนังสือหย่าสามารถทำได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักงานกฎหมาย (thailawonline.com)

5.ความสัมพันธ์ของตัวละครเอกในวรรณกรรมไทยตามกฎหมายลักษณะผังเมืองกับกฎหมายลักษณะครอบครัวปัจจุบัน

ในการสมรสของตัวละครเอกในวรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นเมื่อพิจารณาจากหน้าที่และบทบาทต่างๆของเพศชายและเพศหญิงเรื่องเด่นๆที่สำคัญที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาอีกเรื่อง คือเรื่องในการสมรสของตัวละครเอกในเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้ด้วยซึ่งเปรียบเทียบการสมรสทั้งความเหมือนและความต่างของกฎหมายลักษณะผังเมืองกับกฎหมายลักษณะครอบครัวไว้ดังนี้คือ เมื่อกล่าวถึงเริ่มต้นการสมรสของตัวละครเอกคือนางวันทองกับขุนแผนนั้นการแต่งงานสำหรับผู้หญิงนั้นบิดามารดาก็ออมหวังให้ว่าบุตรสาวเมื่อถึงวัยจะต้องออกเรือนแล้วนั้นโดยการแต่งงานกับผู้ชายที่ดี การแต่งงานนั้นจึงเป็นที่สังคมมีต่อผู้หญิง แม้ว่าหญิงที่ยังโสดจะเลือกคู่ที่จะชอบพอเองได้ แต่พ่อแม่เท่านั้นที่จะเป็นผู้มีสิทธิในการอนุญาตแต่งงานได้ ดังในกฎหมายลักษณะผังเมืองหรือพระไอยการลักษณะผังเมือง มาตราที่ 79 ได้บัญญัติว่า

มาตราหนึ่ง บุตรีท่านบิดามานดายังมีได้ประกอบสามีภริยาให้ใช้ บิดามานดานั้นเปนอิสรแก่บุตร ถ้าชายใดพึงใจด้วยบุตรีท่านให้ค้ำับบิดามานดาตามประเพณีถ้าบิดามานดาจะให้สามีจึงอิสรแก่ภริยา ถ้าชายมิได้ไปสว่ขอค้ำับบิดามานดาหญิงๆ ชายลักลอบรักใคร่ทำชู้กันในสถานบ้านเรือนบิดามานดาหญิง บิดามานดาหญิงจับได้ตีโบยทำโทษชายมิได้ถึงขาดจะเอาโทษแก่บิดามานดาหญิงแล้ว พ่อแม่ญาติพี่น้องหญิงแก่ลงตีโบยชายใช้พี่น้องแห่งหญิงโดยพระราชกฤษฎีกา

กล่าวได้ว่าการที่ขุนแผนจะสมรสกับนางวันทองได้นั้นต้องมีการไปสว่ขอต่อบิดามารดาของนางวันทองซึ่งนี่นางวันทองเหลือเพียงแต่มารดาก็ให้มีการไปสว่ขอต่อมารดาคือนางศรีประจันต์ โดยต้องได้รับความอนุญาตจากมารดาตามประเพณีปฏิบัติ นอกจากนี้กฎหมายลักษณะผังเมืองหรือ พระไอยการลักษณะผังเมืองนั้นเป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยอรรถคดีความต่างๆที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสามีภริยา ได้ระบุถึงเงื่อนไขในการสว่ขอหญิงสาว โดยได้รับความยินยอมจากบิดามารดาของหญิงไว้เช่น มาตรา 102-122 ไว้ในกฎหมายนี้ด้วย ดังนั้นการสมรสระหว่างชายและหญิงจะขึ้นได้ก็ต้องได้รับความยินยอมโดยสิทธิของบิดามารดาฝ่ายหญิงที่จะยินยอมให้มีการแต่งงานหรือไม่ กฎหมายลักษณะผังเมืองก็ได้แบ่งภริยาออกเป็น 2 ประเภทด้วยคือ 1.เมียกลางเมืองคือ ที่เรียกว่าเมียหลวง ซึ่งภริยาที่พ่อแม่ไปสว่ขอมาให้ทำพิธีแต่งงานกันอย่างถูกต้อง 2.เมียกลางนอกคือเรียกว่าเมียน้อย (อนุภริยา) ภริยาที่มีได้ผ่านการสมรสตามพิธีแต่งงานกัน(กาญจนา ชีรศาตวัต, 2528) โดยการสมรสตามแบบพิธีการทั้งนี้กฎหมายลักษณะผังเมืองมีมาตรา 102 ได้ให้สิทธิแก่ชายที่เลื่อนฐานะเมียกลางนอกคนหนึ่งหรือหลายคนขึ้นมาเป็นเมียกลางเมือง ได้โดยอาศัยเจตนาของสามี ในกรณีที่ภริยาทั้ง 2 ประเภทนี้ถ้าผลของการมีชู้นี้โทษที่จะลงแก่ภริยาทั้ง 2 จะรุนแรงเท่ากัน

ในทางกฎหมายนี้ภริยาคนแรกเป็นภริยาที่มีสิทธิจะกระทำการซึ่งผูกพันกับสามีได้ ซึ่งสามารถไว้วางใจได้ในทางปฏิบัติ เมียหลวงมักจะมีการสมรสอย่างเป็นพิธีการ ในขณะที่เมียน้อยนั้นมาจากการอยู่กินร่วมกันเฉยๆ สิ่งสำคัญรูปแบบของการสมรส การหมั้นตามประเพณีนั้นชายที่จะเป็นสามีจะต้องมอบขันหมากให้แก่บิดามารดาของฝ่ายหญิงเช่นนางวันทองกับขุนแผนตามกฎหมายลักษณะพัวเมียนี้ การเป็นเมียของขุนนาง เมื่อสามีต้องโทษทางราชการ รัฐมีอำนาจเหนือทรัพย์สินและภริยาของขุนนางจะถูกริบเป็นของหลวงได้ด้วย และในการที่จะแต่งงานกันได้นั้นต้องเป็นการที่การสมรสนั้นตามกฎหมายลักษณะพัวเมียหญิงและชายจะเป็นสามีภริยากันโดยชอบหลายวิธีนั้นและไม่มีการกำหนดให้ตนจดทะเบียนสมรสโดยมีข้อสำคัญอยู่ว่าถ้าชายและหญิงนั้นยอมเป็นสามีภริยากันและอยู่ด้วยกันโดยมีผู้รู้เห็นประจักษ์แจ้งแก่คนทั่วไปคนรอบข้างโดยที่ไม่มีใครขัดข้องหรือถกเถียงกันนับว่าเป็นสามีภริยากัน ตามกฎหมายลักษณะพัวเมียมาตรา 119 ซึ่งถือว่าหากการสมรสจะสมบูรณ์ได้นั้นต้องได้รับความยินยอมจากมารดาซึ่งคือนางศรีประจันต์ซึ่งเป็นมารดาของนางวันทองก่อนมีการสมรสกันเกิดขึ้นถึงจะเป็นการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตลอดจนชนบทธรรมเนียมประเพณีที่มีตั้งแต่อดีตที่ว่าชายจะต้องทำการส่งมอบสินสอดแก่บิดามารดาของฝ่ายหญิงด้วย

ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับศึกษาเกี่ยวกับการสมรสของนางวันทองและขุนแผนแล้วนั้นตามกฎหมายลักษณะครอบครัว การหมั้นนั้นเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่ทั้ง 2 ฝ่าย ตกลงกันว่า ชายและหญิงคู่หมั้น จะทำการสมรสกันในอนาคต โดยการหมั้นคือวันที่ได้มีการส่งมอบสินสอดซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองของฝ่ายหญิง เพื่อตอบแทนการที่ยินยอมให้ฝ่ายหญิงสมรสด้วย(มาตรา1437) พร้อมทั้งสัญญาว่าจะมีการสมรสเกิดขึ้นในอนาคตด้วยพิจารณาตามพฤติการณ์ของคู่สมรสทั้งชายและหญิงด้วย การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 1435) หากฝ่าฝืนการหมั้นนั้นตกเป็นโมฆะ (มาตรา 1435 วรรค 2) แต่หากเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์สามารถทำการหมั้นได้ด้วยตนเอง ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่าย ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จะต้องได้รับคำยินยอมจากบิดาและมารดาหรือผู้ปกครองของทั้งสองฝ่ายด้วย ซึ่งในการสมรสตามกฎหมายลักษณะครอบครัวนั้นมีเงื่อนไขที่ว่า การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์(มาตรา 1448)โดยต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองด้วย การสมรสจะต้องเป็นการกระทำโดยสมัครใจของทั้ง 2 ฝ่ายหากไม่สมัครใจในการสมรส การสมรสนั้นจะเป็นโมฆะซึ่งการสมรสนั้นมีเงื่อนไขอื่นอีกตามกฎหมายลักษณะครอบครัว ตามมาตรา1448 ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากพิจารณาตามวรรณกรรมไทยเรื่อง ขุนช้างขุนแผนแล้วนั้นในสมัยอดีตสถาบันครอบครัวอยู่ภายใต้ระบบพัวเดียวหลายเมียซึ่งในกฎหมายลักษณะพัวเมียนี้มิได้มีบทบังคับให้จดทะเบียนสมรสแต่อย่างใดเช่นอย่างในปัจจุบันนี้นับบทความฉบับนี้จึงศึกษาเกี่ยวกับการอยู่กินฉันสามีภริยาของนางวันทองและคุณ

แผนโดยเปรียบเทียบตามกฎหมายลักษณะพัวเมียและกฎหมายครอบครัวในปัจจุบันซึ่งเป็นใน
วรรณกรรมไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนเมื่อเทียบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ซึ่งปัจจุบัน
ต้องมีการสมรสและจดทะเบียนเท่านั้นจึงจะถือว่าถูกต้องตามกฎหมายและได้รับรองสิทธิและเสรีภาพ
ในการสมรสซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันครอบครัวโดยกฎหมายไทยได้มีการรองรับสถานะของคุณ
สมรสระหว่างชายและหญิงมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่สมัยอดีตที่มีกฎหมายลักษณะพัวเมียรองรับสิทธิ
เสรีภาพขั้นพื้นฐานของชายและหญิงที่จะทำการสมรสกันมากขึ้นในกฎหมายลักษณะครอบครัวในการ
สมรสกัน

6. ผลการศึกษา

การสมรสของตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย
ลักษณะพัวเมียหรือพระโอัยการพัวเมียซึ่งตามกฎหมายนี้ได้เปิดโอกาสแก่ชายที่จะมีภริยาได้หลายคน
แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายไม่อนุญาตให้หญิงมีสามีมากกว่าหนึ่งคนได้กฎหมายจำเป็นต้องมีการ
จัดลำดับของภริยาไว้ด้วย ให้ไว้ในเรื่องความสัมพันธ์ของสามีภริยา โดยการสมรสในลักษณะตาม
กฎหมายลักษณะพัวเมียนั้นมีมาตั้งแต่อดีตการสมรสตามกฎหมายนี้ไม่มีการจดทะเบียนสมรสดังเช่นใน
ปัจจุบัน แต่ไม่ได้หมายความว่าชายและหญิงได้เสียกันแล้วจะเป็นสามีภริยากันเสมอไปก็หาไม่ โดยที่
การที่จะถือว่าเป็นสามีภริยากันจะต้องประพฤติดังใดจึงจะถือว่าเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย ใน
บางบัญญัติตามกฎหมายนี้หญิงกับชายยังมิได้มีการได้เสียกัน กฎหมายก็อาจถือว่าหญิงกับชายนั้นก็
ได้เป็นสามีภริยากันแล้วตามกฎหมายลักษณะพัวเมียตามมาตรา 119 ซึ่งถือเป็นการรับรองหรือแสดงต่อ
สาธารณะว่าฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเป็นพัวเมียกันเกิดได้จาก การกล่าวด้วยวาจาหรือการแสดงภริยา
โดยประการนี้ถือเป็นการมีพิธีแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ว่าต้องมีพิธีอย่างไรแต่
หากเพียงให้เข้าใจว่าเป็นการแต่งงาน ในขณะที่บางครั้งหญิงกับชายได้เสียกัน ในทางกฎหมายนี้ก็ไม่ถือ
ว่าหญิงและชายเป็นพัวเมียกันได้ โดยเฉพาะหากกรณีบิดามารดา หรือผู้ปกครองมิได้ยินยอม การ
กระทำดังกล่าวอาจเป็นการลักพาได้ ซึ่งฝ่ายชายอาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจอิสระของผู้ปกครอง
ซึ่งได้ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะพัวเมียมาตรา 81, มาตรา 82, มาตรา 126 และมาตรา 135 ใน
การอยู่กินฉันสามีภริยานั้นในสมัยนั้นต้องเป็นที่รู้เห็นประจักษ์ต่อสาธารณชนด้วย และหากมีการขาด
จากการสมรสอาจเกิดขึ้นจากการหย่า จึงจำเป็นต้องเป็นการหย่าด้วยความสมัครใจของสามีภริยา ใน
กฎหมายลักษณะพัวเมีย บทที่ 67 ให้ทั้งคู่ทำหนังสือมอบให้แก่กันและกันต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่ท่านว่าสามี
ภริยาขาดจากกันตามกฎหมายลักษณะพัวเมีย บทที่ 65 (มาตรา 64-74)

ในส่วนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ตามกฎหมายลักษณะครอบครัวนั้นคือการที่ฝ่ายชายและ
ฝ่ายหญิงสมัครใจมาอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยไม่เกี่ยวข้องทางชู้สาวกับบุคคลอื่นใด ฝ่ายชายและฝ่าย

หญิงนั้นต้องมีสามีหรือภริยากันฝ่ายเดียวเท่านั้นห้ามมีสามีหรือภริยาหลายคนเช่นกับกฎหมายลักษณะ
ผัวเมียได้ ซึ่งการสมรสโดยหลักถือเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งเมื่อมีการแสดงเจตนาระหว่างฝ่ายชายและ
ฝ่ายหญิงว่าจะทำการสมรสนั้นต้องได้มีการจดทะเบียนกันถูกต้องตามกฎหมายย่อมถือว่าเกิดการ
สมรสขึ้นตามกฎหมาย ซึ่งมีเงื่อนไขในการสมรสตามกฎหมายนี้ได้บัญญัติไว้ว่าฝ่ายชายและฝ่ายหญิง
ต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์แล้วทั้ง 2 ฝ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 และ
เงื่อนไขอื่นๆอีกในการสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1449, มาตรา 1450, มาตรา
1451, มาตรา 1452, มาตรา 1453, มาตรา 1454 และมาตรา 1458 ด้วยโดยการสมรสตามประมวล
กฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้มีการจดทะเบียนสมรสแล้วเท่านั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 1457 ซึ่งถือว่าตามกฎหมายนี้ต้องเป็นการสมรสโดยตรงตามเงื่อนไขของการสมรสและ
เกิดขึ้นได้เมื่อมีการจดทะเบียนสมรสกันเท่านั้น และเมื่อมีเหตุนำไปสู่การหย่ากันให้เป็นไปตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1514 ว่าด้วยการหย่ากันจะทำได้แต่โดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย โดย
การยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อพยานอย่างน้อยสองคนตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์มาตรา 1515 ซึ่งการหย่ากันโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ได้ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จด
ทะเบียนการหย่ากันแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายลักษณะครอบครัว ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ 5 มีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายลักษณะผัวเมียที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงในเรื่องของ
ครอบครัวตลอดจนเรื่องการสมรส ซึ่งก็ถูกแก้ไขมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเพื่อใช้แก้ปัญหา
ภายในครอบครัวโดยใช้กฎหมายทั้งกฎหมายลักษณะผัวเมียกับกฎหมายครอบครัวมาปรับกับ
ข้อเท็จจริงในการแก้ไขขัดแย้งกันในครอบครัว

7.สรุปและอภิปรายผล

บทบาทหน้าที่ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในอดีตนั้นมีการถูกแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ว่าฝ่าย
ชายนั้นเป็นผู้ปกครองส่วนฝ่ายหญิงนั้นเป็นผู้ถูกปกครอง ซึ่งฝ่ายชายนั้นมีบทบาทและหน้าที่สำคัญ
มากกว่าฝ่ายหญิงจึงทำให้ฝ่ายหญิงต้องเช่นตามหลักปิตาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบสังคมแบบหนึ่งที่ซึ่งเพศชาย
เป็นผู้กุมอำนาจหลัก ฝ่ายหญิงไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ แต่เพียงมีหน้าที่ในการ
เป็นภริยาที่ดี เป็นลูกที่ดี และเป็นแม่ที่ดีซึ่งในทางกลับกันฝ่ายชายนั้นมีหน้าที่ในส่วนหน้าที่ต่อสังคมเสีย
มากกว่าและการแสดงเจตนารมณ์ที่ต้องการของตนแก่ฝ่ายหญิงให้ฝ่ายหญิงปฏิบัติตามคำสั่งนั้นซึ่งถือ
เป็นบทบาทหน้าที่ที่ได้ในทางปฏิบัติกันมาในอดีตซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันนี้ตามหลักประชาธิปไตย
แล้วฝ่ายหญิงมีสิทธิในการออกแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยมากขึ้น และมีหน้าที่อย่างเช่นฝ่ายชาย
ได้เช่นเดียวกันแต่บทบาทหน้าที่ของฝ่ายหญิงดังเช่นในอดีตยังคงมีอยู่เรื่อยมาตั้งแต่อดีตตลอดจน

ปัจจุบัน เมื่อได้มีการอยู่กินฉันสามีภรรยาพร้อมกับฝ่ายชายแล้วนั้นก็ย่อมต้องเป็นภรรยาที่ดี เป็นลูกที่ดี และเป็นแม่ที่ดีเช่นเดิม

ดังนั้นเมื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ในฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่มีมาในอดีตจนถึงปัจจุบันแล้วนั้น ทำให้นำไปสู่การสมรสที่เกิดจากความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายที่จะอยู่กันฉันสามีภรรยา ในอดีตกฎหมายลักษณะพััวเมียการสมรสจะเกิดขึ้นกฎหมายมิได้มีการกำหนดว่าต้องมีการจดทะเบียนสมรสเกิดขึ้นก่อน จึงจะถือว่าการสมรสนั้นสมบูรณ์ เพียงแต่การสมรสนั้นต้องเป็นไปตามประจักษ์ว่าได้มีการอยู่กินกันของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงโดยบิดามารดาได้ยอมรับการกระทำของทั้งสองฝ่ายไว้ และเมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเป็นสามีภรรยากันแล้วให้ฝ่ายชายมีการไปขู้อและมอบสินสอดแก่บิดามารดาแก่ฝ่ายหญิง โดยบิดามารดาฝ่ายหญิงนั้นต้องให้ความยินยอมด้วย แต่ก็มิได้มีการกำหนดว่าต้องมีพิธีการแต่งงานในการสมรสครั้งนี้แต่อย่างใด แต่เพียงการไปขู้อถือเป็นการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะพััวเมียมาตรา119แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียนสมรสอย่างเช่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ5 ว่าด้วยกฎหมายลักษณะครอบครัวนั้น ต้องมีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเท่านั้นจึงถือเป็นการสมรสชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการสมรสนั้นๆในบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1457 เช่นตามการกระทำของตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนคือ นางวันทองและขุนแผนการที่เป็นประจักษ์แจ้งแก่คนทั่วไปในการอยู่กินฉันสามีภรยานี้ด้วยและการที่ขุนแผนนั้นไปขู้อจากนางศรีประจันต์ซึ่งเป็นมารดาของวันทอง หากเป็นไปตามกฎหมายลักษณะพััวเมียก็ไม่ต้องที่จะมีการจดทะเบียนสมรสแต่เป็นเพียงการได้รับความยินยอมจากบิดามารดาและการขู้อฝ่ายหญิงเท่านั้น แต่หากกฎหมายลักษณะครอบครัวแล้วนั้นจำเป็นต้องมีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้นจึงจะถือว่าการสมรสที่สมบูรณ์เกิดขึ้นและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างกฎหมายลักษณะพััวเมียกับกฎหมายลักษณะครอบครัว

กฎหมายลักษณะพััวเมีย	กฎหมายลักษณะครอบครัว
1.กฎหมายลักษณะพััวเมียเปิดโอกาสให้ชายมีภรรยาได้หลายคนได้โดยแบ่งประเภทเมียไว้ 3ประเภท คือ 1)เมียกลางเมือง(เมียหลวง) 2)เมียกลางนอก(เมียน้อย และ3)เมียกลางทาสี(เมียทาส)	1.กฎหมายลักษณะครอบครัวได้ระบุว่า ชายและหญิงต้องมีสามีภรรยาเพียงคนเดียว ซึ่งชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1452

2.หญิงที่อายุไม่ครบ20ปีบริบูรณ์ ยังอยู่ในภายใต้ อิสรของบิดามารดาที่ต้องกระทำตามที่บิดา มารดากำหนดให้เสมอ ที่จะเลือกคู่ครองด้วยตัวเอง โดยไม่ได้ความยินยอมจากบิดามารดาไม่ได้	2. ถ้าฝ่ายชายและหญิงจะทำการสมรสกันได้ ต่อเมื่อมีอายุครบ 17ปีบริบูรณ์ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 โดยต้อง ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาด้วยหรือศาล อาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนก็ยอมทำได้แต่ หากอายุครบ 20ปีบริบูรณ์สามารถกระทำได้ด้วย ตนเองได้เลย
3.การสมรสที่เกิดขึ้นระหว่างชายและหญิงนั้น สามารถที่จะกระทำได้โดยการแสดงออกว่าเจตนา ที่จะอยู่กินฉันสามีภริยากันและกระทำการจัดพิธี แต่งงานตามประเพณี โดยไม่ต้องจดทะเบียนสมรส ซึ่งฝ่ายชายต้องทำพิธีเพื่อเข้ามาสู่ขอฝ่ายหญิงจาก บิดามารดาตามจารีตประเพณี	3.การสมรสที่เกิดขึ้นนั้นฝ่ายชายและหญิงต้อง จะกระทำได้เมื่อมีการจดทะเบียนสมรสต่อหน้านาย ทะเบียนเท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นสามีภริยากันอย่าง ถูกต้องตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา1457เท่านั้น
4.กฎหมายลักษณะห้ามมิได้บัญญัติห้ามของ การสมรสหรือข้อห้ามในการเป็นพ่อแม่ ไร้หลาย เรื่อง ดังนี้คือ 1)อายุหญิงที่จะทำการสมรสต้องมี อายุไม่ต่ำกว่า12ปี 2)ห้ามมิให้พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตา ยาย น้าอา หลาน ทำชู้กัน 3)ห้ามพระภิกษุสามเณร กับหญิงเป็นพ่อแม่กัน และ4) ชายจะเอาเมียคนอื่น มาเป็นเมียของตนไม่ได้	4.ในกฎหมายลักษณะนี้ก็มีข้อห้ามที่บัญญัติไว้ใน เงื่อนไขการสมรสไว้หลายเรื่อง ดังนี้คือ 1)ชายและ หญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตกันจะทำการสมรส กันไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา1450 2)หากชายและหญิงเป็นบุคคล วิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ ความสามารถจะทำการสมรสกันไม่ได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1449 และ3)ผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมจะสมรส กันไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา1451

5. เหตุการณ์ที่สามารถทำได้เมื่อสามีภริยาจะกระทำโดยสมัครใจทั้งคู่ โดยการทำเป็นหนังสือต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่เมื่อทำแล้วถือว่าเป็นอันหย่าขาดกัน	5. เหตุการณ์สิ้นสุดแห่งการสมรสด้วยการหย่า ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายจะต้องเป็นความยินยอมจากทั้งสองฝ่าย โดยต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน และการหย่าโดยยินยอมจะสมบูรณ์ได้เมื่อจดทะเบียนการหย่านั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1514 และมาตรา1515
6. เมื่อมีเหตุหย่าขาดกันให้แบ่งสินสมรสเป็น 3 ส่วนด้วยกันโดยที่ชายได้ 2 ส่วนและหญิงได้ 1 ส่วน ตามกฎหมายนี้เพราะถือว่าฝ่ายหญิงเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินทั้งหมดมาตั้งแต่เริ่มต้นการสมรส โดยฝ่ายชายมีสิทธิและอำนาจมากกว่าฝ่ายหญิง	6. เมื่อมีเหตุหย่ากันแล้วนั้น ถือเป็นการสิ้นสุดการสมรส สามีและภริยาจะต้องมีการแบ่งทรัพย์สินที่เป็นสินสมรสให้แก่สามีและภริยาได้ส่วนเท่าๆกัน โดยที่การแบ่งสินสมรสนั้นให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นยังมีอยู่ครบสมบูรณ์หากเป็นการหย่าโดยยินยอม ให้แบ่งทรัพย์สิน ณ วันที่จะทะเบียนการหย่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1532 และมาตรา1533
7. ส่วนหากมีบุตรด้วยกันนั้นถ้าตกลงกันมิได้ หากเป็นบุตรชายให้อยู่กับมารดา และหากเป็นบุตรสาวให้อยู่กับบิดา แต่ถ้าสามีมีศักดิ์นา 400 ไร่ขึ้นไป สามีเป็นผู้มีสิทธิอำนาจในการเลือกบุตรได้ด้วย	7. กฎหมายนี้ได้กำหนดให้คู่สมรสสามารถทำการตกลงกันโดยทำเป็นหนังสือระบุว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร แต่ถ้าหากไม่ได้ตกลงหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาดว่าบุตรจะอยู่ในอำนาจปกครองของฝ่ายใด ดังนี้ในการจดทะเบียนการหย่าจึงจำเป็นต้องตกลงกันให้ได้ว่าใครจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1520 วรรคหนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกฎหมายทั้ง 2 ฉบับแล้วนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายครอบครัวในปัจจุบันมีวิวัฒนาการที่ทำให้เกิดสิทธิระหว่างชายและหญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลถึงความเท่าเทียมกันมากขึ้นตามปัจจุบันที่รัฐธรรมนูญสะท้อนให้เห็นว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันมากขึ้นเพราะตาม

สมัยก่อนนั้นผู้หญิงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลังและผู้ชายเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้ามาโดยตลอด ผู้หญิงจึงมีบทบาทเป็นผู้ตาม แต่ในปัจจุบันนี้ผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 มาตรา 27 ในการรับรองให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงเป็นการพัฒนาของสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเพศ ว่ามีความก้าวหน้ามากขึ้นในยุคที่ชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันและห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ดังนั้นหญิงจึงมีสิทธิและหน้าที่มากขึ้นตามมาเช่น มีหน้าที่ทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว สิทธิในการออกสิทธิและการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในกรณีที่มีการนำเสนอบทละครเกี่ยวกับวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ ควรมีการระบุนาม หรือ ถ้อยคำในทำนองของการอธิบายเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายในอดีต เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ทั้งในกรณีการอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา รัฐควรมีการกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถสร้างครอบครัวด้วยการสมรสโดยรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่เพียงแค่การจดทะเบียนสมรสเท่านั้น ทะเบียนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาได้อย่างแท้จริง เช่น การแต่งงานตามประเพณีวัฒนธรรม การแต่งงานตามหลักศาสนา การแต่งงานตามประเพณีปฏิบัติเช่น การผูกข้อมือข้อมือโดยผู้ใหญ่ โดยให้รับรองพฤติกรรมดังกล่าวให้ถือเป็นหนึ่งการสมรสชอบด้วยกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

กำธร เลี้ยงสังข์ธรรม(บรรณาธิการ), กฎหมายตราสามดวง:ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่, สถาบันปรีดี พนมยงค์, 2548

ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). กฎหมายตราสามดวง : หน้าต่างสังคมไทย. สำนักพิมพ์: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

สุวิทย์ ชีรสาคัด. (2558). พระโอยการลักษณะผ้าเผือก:ความไม่เท่าเทียมของหญิงชายไทยก่อนปฏิวัติ 2475 URL: <http://suwit-history.blogspot.com/2015/09/2475.html>

พระอัยการลักษณะผ้าเผือก. (2553). คำอธิบายกฎหมายอัยการลักษณะผ้าเผือกLaw103-5.

URL: [http://old-book.ru.ac.th/e-book//LW103\(50\)/LW103-5.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book//LW103(50)/LW103-5.pdf)

กมลพร กัลยาณมิตร. จันทรเกษมสาร.ปี ที่ 20 ฉบับที่ 38 (2557).ความเสมอภาคหญิงชายในระบบราชการไทย : ความแตกต่างหรือความเหมือนในการบริหาร

นางสาวอิวันท์ อุดลยพิเชษฐ์. (2555). สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายไทยในอดีต : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน

URL : http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Apiwan_Aduyapichet/fulltext.pdf

ธรรมนิติ. (2564). ลงวันที่ 07 ตุลาคม 2564. กฎหมายครอบครัว การหมั้น การสมรส

URL : <https://www.dharmniti.co.th/engagement-rule-family/?fbclid=IwAR224C5WUJo7atjALphT5F6r2m2yq8kWlmpGOHpHzGzuOS4r1U11kzd7MFY>

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, (2563). กฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมใจ แซ่ฮ้อ

พิชัย นิลทองคำ, (2561). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

King Prajadhipok Study, (2553). กฎหมายลักษณะพัวเมีย พ.ศ. 2473 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 7 : จุดเริ่มต้นของสถานะภรรยาสมัยปัจจุบัน.

URL : <http://kingprajadhipokstudy.blogspot.com/2010/06/2473.html>

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช, (2563), หลักกฎหมายครอบครัว, (พิมพ์ครั้งที่ 20)

ณัฐระวุฒิ ภัทราคม, (2553), การสมรสและการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

URL : <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006203/006203-03-01.pdf>